

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. kovo 30 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Andžej Maciejewski (kolegijos pirmininkas), Donato Šerno ir Algirdo Taminsko (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Dekbera“ kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. liepos 1 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės uždarnosios akcinės bendrovės „Dekbera“ ieškinį atsakovams Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentui prie Vidaus reikalų ministerijos ir Bendrajam pagalbos centrui dėl viešojo pirkimo sąlygų panaikinimo, išvadą byloje teikianti institucija Viešųjų pirkimų tarnyba.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl materialiosios teisės normų, reglamentuojančių pirkimo objekto techninio pobūdžio sąlygas, ir dėl proceso teisės normų, reglamentuojančių viešųjų pirkimų ginčų nagrinėjimo apimtį, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė UAB „Dekbera“ (toliau – ir ieškovė) kreipėsi į teismą, prašydama pripažinti neteisėtomis ir panaikinti atsakovo Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos (toliau – ir perkančioji organizacija) skelbto viešojo pirkimo „Bendrojo pagalbos centro informacinės sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ Nr. 494812 (toliau – ir Pirkimas) sąlygų 14.2, 14.3.8 punktų, Pirkimo Techninės specifikacijos 19, 183, 199.6, 201 ir 322 punktų sąlygas.
3. Ieškovės nuomone, ginčijamos Pirkimo sąlygos nepagrįstai riboja konkurenciją, jos parengtos neteisėtai proteguojant UAB „InnoForce“, kuri su partneriais dominuoja Bendrojo pagalbos centro (toliau – BPC) pirkimuose jau daugelį metų. Ieškovė nurodė, kad atsakovai, siekdami įsigyti tokį patį pirkimo objektą, ankstesniuose pirkimuose taip pat buvo nustatę neteisėtas ir konkurenciją ribojančias sąlygas. Pirmasis viešasis pirkimas buvo nutrauktas, jo sąlygas pripažinus neteisėtomis Lietuvos apeliacinio teismo nutartimi. Antrasis viešasis pirkimas buvo nutrauktas atsakovo sprendimu, gavus ieškovės pretenziją. Atsakovai trečiąjį kartą paskelbė Pirkimą, tačiau jame paliko ankstesniuose pirkimuose nustatytas konkurenciją ribojančias sąlygas, be to, nustatė papildomus reikalavimus, kuriais siekiama pašalinti ieškovę iš Pirkimo.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimu ieškovės ieškinį atmetė.
5. Teismas nurodė, kad ginčas dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto teisėtumo nagrinėtinas tik tokia apimtimi, kurią ieškovė buvo nurodžiusi 2020 m. liepos 7 d. pretenzijoje, t. y. tik dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunktyje įtvirtinto kvalifikacijos reikalavimo ar lygiavertčio funkcionalumo. Kiti ieškovės nurodyti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto ginčijimo pagrindai nebuvo pateikti ir nagrinėjami ikiteisninėje ginčo nagrinėjimo stadijoje, todėl negali būti nagrinėjimo dalykas teisme.
6. Teismas nusprendė, kad ieškovė neįrodė Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunkčio, nustatančio kvalifikacijos reikalavimą tiekėjui būti įdiegusiam AML (angl. *Advanced Mobile Location*) funkcionalumą, nepagrįstumo. Teismas vertino, kad atsakovai pateikė įrodymus, jog išmaniųjų mobiliųjų telefonų skubios pagalbos vietos nustatymo funkcija AML nėra nuoroda į konkrečią pagalbos sistemą. Europos skubios pagalbos telefono numerio asociacijos AML sistemos ataskaitos kortelėje nurodoma, kad AML – tai pažangi mobiliosios vietos nustatymo technologija, kuri įjungiamą, kai iš mobiliojo telefono skambinama skubios pagalbos iškviatimo numeriu. AML suteikia galimybę teikti skubios pagalbos tarnyboms informaciją apie skambinančio asmens buvimo vietą, nustatytą pagal nešiojamojo aparato duomenis (GNSS, WiFi) be išankstinių pavojų esančio skambinančio asmens veiksmų. Taigi AML nėra konkreti, vieno tiekėjo sukurta, patentuota ar uždara (uždaro kodo) sistema. AML šiuo metu yra įdiegta ir veikia virš 14 šalių, AML diegimai vykdomi dar 7 šalyse ir AML diegimą jose vykdo (vykdo) ne vienas ir tas pats tiekėjas.
7. Teismas atmetė kaip nepagrįstus ieškovės argumentus dėl Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto, nustatančio, kad programinės įrangos platforma turi būti paremta į paslaugas orientuota žiniatinklio architektūra (angl. *Web-Based*), suteikianti atviras taikomųjų programų sąsajas (angl. *Application Programming Interfaces*) (toliau – API, sąsajos), ir pasiekiamą interneto naršyklėmis „Chrome“ ir „Firefox“, neteisėtumo. Teismas pažymėjo, kad nors įsisteisėjusiu Vilniaus apygardos teismo 2019 m. lapkričio 21 d. sprendimu yra nustatyta, kad žiniatinklio architektūros proceso nurodymas Techninėje specifikacijoje nevaržo, nediskriminuoja tiekėjų, neriboją jų konkurencijos ir neužkerta kelio dalyvauti viešajame pirkime suinteresuotiems tiekėjams, tačiau ieškovė turi teisinį suinteresuotumą šiuo atveju reikšti reikalavimą dėl kombinuotos žiniatinklio architektūros (angl. *Rich Client + Web-based*) lygiavertiškumo.
8. Teismo vertinimu, ieškovės pateikti įrodymai – specialisto W. R. (W. R.) rašytiniai paaiškinimai ir F. F. parodymai kombinuotos architektūros lygiavertiškumo neįrodo. Šie įrodymai buvo pateikti civilinėje byloje dėl pirmojo viešojo pirkimo sąlygų teisėtumo, joje ieškovė kombinuotos architektūros informacinės sistemos lygiavertiškumo neakcentavo ir neįrodinėjo. Specialistai apie kombinuotos architektūros vertinimą iš esmės nepasisakė. Teismas pažymėjo, kad ieškovės teiginys dėl programinės įrangos, veikiančios taikomųjų programų pagrindu (angl. *Rich Client*), lygiavertiškumo žiniatinklio architektūrai buvo atmestas įsisteisėjusiais teismų procesiniais sprendimais, šis faktas yra prejudicinis nagrinėjamoje

byloje. Teismas taip pat atmetė specialisto I. K. 2019 m. gruodžio 5 d. ekspertinio vertinimo aktą, kadangi specialisto teiginys, jog naudojant hibridinę technologiją galima pasiekti visus Pirkimo sąlygose nurodytus funkcionalumus, pateiktas kaip deklaracija, nenurodant jokių motyvų, tyrimų ar samprotavimų, kurių pagrindu ekspertas padarė šią kategorišką išvadą.

9. Teismas nustatė, kad ieškovė ginčija Techninės specifikacijos 183 punkto sąlygas, jog BPC programinė įranga turi būti suderinama su skambučių skirstymo programine įranga naudojant *OpenScape Contact Center Enterprise Software Development Kit* (SDK) sąsajas, kurių prieigos bei dokumentacijos gavimu turi pasirūpinti pats BPC informacinės sistemos kūrėjas, ir kartu tiekėjas turi būti atsakingas už nepertraukiamą telefoninių stočių darbą integravimo metu, taip pat Techninės specifikacijos 201 punkto reikalavimus, kad BPC programinė įranga turi būti suderinama su balso įrašų perklausymo programine įranga naudojant *Retia ReDAT* aplikacijų programavimo sąsają bei tiekėjas turi būti atsakingas už nepertraukiamą balso įrašų perklausymo programinės įrangos veikimą integravimo metu. Teismas nurodė, kad Techninės specifikacijos 183 ir 201 punktų reikalavimai nustatyti, atsizvelgiant į objektyvius perkančios organizacijos poreikius ir į Pirkimo objekto specifiką, taip pat jie nesukuria esminės šalių nelygybės tiekėjams arba pranašumo vienam iš jų. Šiais reikalavimais iš tiekėjo reikalaujama turėti reikalingas prieigas pagal atitinkamas licencijavimo sąlygas tam, kad Pirkimu įsigyjama programinė įranga tinkamai funkcionuotų, atsakovams sutarties vykdymo metu nereikėtų įsigyti papildomų darbų ar prekių ir tiekėjas pasirūpintų visais reikalingais komponentais ir kvalifikacija, kurių atsakovai suteikti objektyviai negali.
10. Teismas nustatė, kad atsakovai šiuo metu naudoja pagal atskiras viešojo pirkimo sutartis įsigytą skambučių skirstymo programinę įrangą *Unify OpenScape ContactCenter* ir balso įrašų perklausymo programinę įrangą *Retia ReDAT eXperience*. Pirkimo objektas yra valstybinės reikšmės projektas. Teismas pažymėjo, kad perkančioji organizacija neplanuoja keisti turimos, gerai veikiančios ir atnaujintos skambučių priėmimo ir skirstymo techninės ir programinės įrangos. Skambučių valdymo sistemų integracija į naujai perkamą programinę įrangą yra vienas esminių kriterijų, užtikrinančių veiksmingą pagalbos teikimą laiku skambinantiesiems pagalbos numeriu 112 ir kitais pagalbos numeriais, skambinančiojo vietos nustatymui, AML, eCall funkcijų veikimui, ryšio sudarymui tarp skambinančiojo bei pagalbos tarnybų ar skambinančiojo ir pagalbos tarnybų ekipažų bei kitoms esminėms funkcijoms užtikrinti, todėl, teismo vertinimu, atsakovai pagrįstai reikalauja, kad tiekėjas būtų atsakingas tiek už nepertraukiamą telefoninių stočių darbą, tiek ir už balso įrašų perklausymo programinės įrangos veikimą integravimo metu. Atsakovai glaudžiai bendradarbiaus su sutartį pasirašiusiu tiekėju vykdant integravimo darbus, tačiau esminės kompetencijos ir gebėjimo užtikrinti nenutrūkstamą minėtų komponentų veikimą pagrįstai tikisi iš tiekėjo, nes savo jėgomis užtikrinti šių integracijų neturi galimybės.
11. Teismas nurodė, kad perkančioji organizacija neturi prieigos prie įrangos *OpenScape Contact Center Enterprise Software Development Kit* (SDK) sąsają, todėl pagrįstai reikalaujama, kad ją pasirūpintų tiekėjas. Ieškovės argumentus, kad Techninės specifikacijos 183 ir 201 punktai suteikia pranašumą ir proteguoja dabartinę BPC informacinės įrangos ir paslaugų tiekėją UAB „InnoForce“, teismas atmetė kaip nepagrįstus, nes nuo 2020 m. gruodžio 31 d. nutraukiamas BPC esamos programinės įrangos palaikymas (baigiamas įrangos gyvavimo ciklas), todėl dabartinė tiekėja UAB „InnoForce“ neturės techninio ar kitokio pranašumo kitų tiekėjų atžvilgiu. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad reikalavimas užtikrinti sąsajas su naudojama programine įranga taikomas visiems tiekėjams. Atsakovai pateikė įrodymus, kad programinės įrangos gamintojas „Unify“ Europos Sąjungoje turi 94 *Unify OpenScape 4000* sertifikuotus partnerius ir 13 *Unify OpenScape ContactCenter* sertifikuotų partnerių. *Retia ReDAT eXperience* gamintojas „RETIA,a.s.“ informavo, kad turi 27 aktyvius verslo partnerius. Atsizvelgdamas į tai, teismas padarė išvadą, kad tiekėjai turi lygias galimybes dalyvauti Pirkime, o kokius pasiūlymus pateiks ir kokius partnerius pasitelks Pirkimo sąlygos įgyvendinti, yra visiškai tiekėjų diskrecija.
12. Teismas teisėtai pripažino Pirkimo sąlygų 14.3.8 punktą, nustatantį kvalifikacijos reikalavimą, pagal kurį tiekėjas Pirkime turi pasiūlyti integracijos su „Motorola Solutions“ DIMETRA radio ryšio tinklu, veikiančiu TETRA technologijų pagrindu, specialistą, kuris turi turėti specifinę profesinę patirtį su „Motorola Solutions“ DIMETRA radio ryšio tinklu, ir Techninės specifikacijos 199.6 papunktį, nustatantį, kad tiekėjas yra atsakingas už prieigos prie „Motorola Solutions“ DIMETRA radio ryšio tinklo API gavimą ir naudojimą. Teismas konstatavo, kad atsakovai įrodė, jog Pirkimo tikslams įgyvendinti neužtenka specialisto profesinės patirties, įgytos dirbant su TETRA technologijų radio ryšio tinklu. Teismas pažymėjo, kad Pirkimo sąlygų 14.3.8 punkte nustatytas kvalifikacinis reikalavimas yra tiesiogiai susijęs su Techninės specifikacijos 199.6 punkto nuostatų įgyvendinimu, proporcingas Pirkimo objektui ir pateisinamas Pirkimo objekto specifiška. Tokią išvadą teismas padarė, atsizvelgdamas į tai, kad Pirkimu įsigyjama programinė įranga turės būti integruota su Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radio ryšio tinklu (tinklo įranga DIMETRA (versija 9.0.2), kurį savo veikloje naudoja BPC, priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, policija, VŠĮ Panevėžio greitosios medicinos pagalbos stotis, Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir kiti naudotojai.
13. Pagal Techninės specifikacijos 199.13 papunktį, diegiant programinės įrangos radio ryšio funkcionalumą, tiekėjas turi naudoti skaitmeninio mobiliojo radio ryšio tinklo („Motorola Solutions“ DIMETRA 9.0.2) sąsajas (API) arba lygiavertes, užtikrinančias keitimąsi duomenimis tarp BPCIS ir Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radio ryšio tinklo. „Motorola Solutions“ DIMETRA 9.0.2 sąsajų (API) ir dokumentacija yra uždaro pobūdžio – platinamas tik gamintojo, reikalauja atitinkamos kvalifikacijos jas naudoti, todėl prieiga prie jų suteikiama kompanijos „Motorola Solutions“ nurodytomis sąlygomis, kad naudojant sąsajas integracijoms nebūtų pažeistos DIMETRA tinklų saugumas, vientisumas ir veikimo nenutrūkstamumas. Be to, perkančioji organizacija neturi teisės suteikti tinklo sąsajų (API) dokumentacijos trečiosioms šalims, nes taip būtų pažeidžiamos kompanijos „Motorola Solutions“ intelektualinės nuosavybės teisės.
14. Teismas nusprendė, kad Techninės specifikacijos 322 punktas nepažeidžia skaidrumo principo, taip pat atmetė ieškovės argumentus, kad šiame punkte nustatytas orientacinis kriterijus būsimos viešojo pirkimo objekto kainai yra neaiškus, dviprasmiškas ir neskaidrus. Teismo vertinimu, ginčijama Pirkimo sąlyga yra susijusi su viešojo pirkimo sutarties vykdymu ir nėra tiesiogiai susijusi su nagrinėjamo Pirkimo sąlygomis, todėl netrukdo tiekėjams pateikti pasiūlymo Pirkime, o perkančiajai organizacijai – įvertinti tiekėjų pasiūlymus.
15. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės apeliacinį skundą, 2021 m. liepos 1 d. sprendimu pirmosios instancijos teismo sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – UAB „Dekbera“ ieškinį tenkino iš dalies. Teisėjų kolegija pripažino neteisėtomis Pirkimo sąlygų 14.2, 14.3.8 punktų ir Techninės specifikacijos 183 punkto sąlygas ir Pirkimo procedūras nutraukė, kitą ieškinio dalį atmetė bei paskirstė bylinėjimosi išlaidas.
16. Kolegija, atsizvelgdama į Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 423³ straipsnio 3 dalį, nustatančią, kad ieškinio pagrindas turi sutapti su tiekėjo kreipimesi, pareikštame išankstinio ginčų sprendimo ne teisme tvarka, nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis, kuriomis buvo grindžiamas tas kreipimasis, išskyrus atvejus, kai šių aplinkybių ieškovas negalėjo nurodyti kreipimosi padavimo metu, nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai nenagrinėjo ieškinio argumentų dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunktyje nustatyto kvalifikacijos reikalavimo būti įdiegus GSM/UMTS (2G/3G) funkcionalumus, kurie nebuvo nurodyti 2020 m. liepos 7 d. ieškovės pretenzijoje.
17. Kolegija pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms, kad Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunktyje nurodyta AML yra bendrinė technologija, o ne nuoroda į konkrečią pagalbos sistemą, tačiau pažymėjo, kad sprendžiamas dėl aptariamo kvalifikacijos reikalavimo teismas neatsizvelgė į tai, jog informacinių sistemų su AML diegimo patirtį turi labai mažai tiekėjų, taigi šis kvalifikacijos reikalavimas itin varžo konkurenciją. Kolegijos vertinimu, atsakovai šiuo atveju nepagrindė minėto reikalavimo proporcingumą. Be to, teismas konstatavo, kad nurodyto kvalifikacijos reikalavimo neteisėtumą patvirtina ir tai, kad nustatant šį reikalavimą nebuvo laikytasi Viešųjų pirkimų tarnybos parengtų Tiekėjo kvalifikacijos reikalavimų nustatymo informacinių sistemų viešuosiuose pirkimuose gairių, pagal kurias, nustatant reikalavimą dėl tiekėjo įvykdytų sutarčių, reikėtų nepamiršti, kad faktiškai sutartis vykdo ir paslaugas teikia ne pati įmonė, o joje dirbantys specialistai, todėl nereikėtų apriboti konkurencijos nustatant labai specifinius, orientuotus į konkrečias kurtas informacines sistemas reikalavimus. Šiuo atveju ginčijamu kvalifikacijos reikalavimu iš tiekėjų reikalaujama turėti itin specifinę patirtį, orientuotą į konkrečią AML technologiją, nors tiekėjų, turinčių tokią patirtį, skaičius yra itin mažas, todėl toks reikalavimas vertintinas kaip neatitinkantis minėtų gairių.
18. Pasisakydama dėl Pirkimo sąlygų 14.3.8 punkto, kolegija pažymėjo, kad pirmosios instancijos teismas neatsizvelgė į tai, kad atsakovai į bylą

nepateikė įrodymų, jog, nustačius nurodytame punkte kvalifikacijos reikalavimą, nėra reikšmingai suvaržoma konkurencija. Atsakovo BPC į bylą pateiktas „Motorola Solutions“ partnerių Lietuvoje sąrašas patvirtina, kad šio gamintojo partneriai, dirbantys su DIMETRA radijo ryšio tinklu, yra tik dvi įmonės. Atsižvelgdama į tai, kolegija nusprendė, kad Pirkimo sąlygų 14.3.8 punkte nustatytas kvalifikacijos reikalavimas tiekėjo specialistui turėti profesinės patirties dirbant su „Motorola Solutions“ DIMETRA radijo ryšio tinklu žymiai riboja konkurenciją, nes specialistų, turinčių integracijos patirties dirbant su „Motorola Solutions“ DIMETRA tinklu, yra mažai.

19. Kolegija nusprendė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai atmetė ieškovės argumentus dėl Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto neteisėtumo. Kolegija pažymėjo, kad Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. vasario 18 d. nutartyje konstatavo, jog ginčijamas Techninės specifikacijos reikalavimas neapibūdina konkretaus tiekėjo prekei būdingo proceso, o įtvirtina būdą, kaip programinės įrangos naudotojas turėtų pasiekti atitinkamą informacinę sistemą. Nurodyti siekiamus įsigyti Pirkimo objekto funkcinius reikalavimus yra perkančiosios organizacijos teisė. Šiuo atveju ieškovė byloje nepagrindė, kuo perkančiosios organizacijos pasirinktas būdas, kuriuo programinės įrangos naudotojas turėtų pasiekti atitinkamą informacinę sistemą (žiniatinklio architektūra), apriboja jos galimybes dalyvauti Pirkime, t. y. ieškovė nepagrindė, kad ji ir kiti rinkoje veikiantys subjektai negali sukurti informacinės sistemos, veikiančios būtent perkančiosios organizacijos pageidaujimu būdu.
20. Įvertinusi teismo ekspertų Olego Vasileco bei Tado Jarocko ekspertizės aktuose padarytas išvadas, kolegija nesutiko su ieškovės pozicija, kad kombinuotų architektūrų pagrindu veikiančios informacinės sistemos yra lygiavertės į paslaugas orientuotos žiniatinklio architektūros pagrindu veikiančioms sistemoms. Kolegija nurodė, kad žiniatinklio architektūra ir kombinuota architektūra grindžiamų sistemų pagrindinis skirtumas tas, kad žiniatinklio architektūra veikiančios sistemos atveju naudotojas sistemos funkcionalumą pasiekia per kliento įdiegtą kompiuteryje interneto naršyklę, o kombinuota architektūra grindžiamos sistemos atveju – per darbo vietoje įdiegtą kitą programinę įrangą (aplikaciją), kuri yra sukuriamą pagal vartotojo poreikius. Nagrinėjamu atveju perkančioji organizacija vertino, kad būtent pirmasis būdas jai yra priimtinesnis, o tokį sprendimą grindė argumentais dėl sistemos aptamavimo ir priežiūros darbų bei laiko sąnaudų, taip pat nurodė, jog siekia užtikrinti būtiną įsigijamo sprendimo lankstumą, kadangi sprendimą naudos ne tik atsakovai, bet ir kitos organizacijos, nutolę padaliniai. Tokius perkančiosios organizacijos argumentus, atsižvelgdama į minėtus sistemų skirtumus, kolegija pripažino logiškais ir racionaliais, be to, juos patvirtina ir teismo eksperto O. Vasileco nurodyti žiniatinklio architektūra grindžiamų sistemų privalumai. Kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad pagal Pirkimo sąlygų 10 punktą tiekėjas gali siūlyti ir atitinkamus lygiavertčius produktus ar procesus, nepriklausomai nuo to, ar šalia yra prieraišas „arba lygiavertis“, todėl pirmosios instancijos teismas pagrįstai vertino, jog Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punktas yra teisėtas, neribojantis konkurencijos.
21. Kolegija pažymėjo, kad *Unify OpenScape ContactCenter V9* programinę įrangą atsakovas įsigijo pagal 2019 m. rugpjūčio 22 d. viešojo pirkimo sutartį, sistemą įdiegė UAB „InnoForce“, taigi Techninės specifikacijos 183 punkto reikalavimų tiekėjui pasirūpinti prieiga prie *OpenScape Contact Center Enterprise Software Development Kit (SDK)* sąsajų ir jų dokumentacijos ribojama konkurencija. BPC nepagrindė, kokias sąlygas gamintojas „Unify“ kelia sąsajoms gauti, ar tokias sąsajas gali suteikti tik pats gamintojas, ar užsakovai, įdiegę skambučių skirstymo programinę įrangą, tokių sąsajų negauna ir negali jų naudoti. Be to, BPC nepagrindė, jog neįgijo prieigos prie *OpenScape Contact Center Enterprise Software Development Kit (SDK)* sąsajų ir jų dokumentacijos. Kolegija pažymėjo, kad informacinių technologijų (toliau – IT) rinkoje programinės įrangos gamintojai iš principo gali suteikti užsakovams sąsajas, reikalingas tokiai įrangai integruoti. Taigi, atsakovams konkrečiais įrodymais nepagrindus, kad jie neturi *OpenScape ContactCenter V9* sąsajų arba pagal gamintojo nustatytas sąlygas negali tokių sąsajų pateikti integraciją vykdančioms tretiesiems asmenims, Techninės specifikacijos 183 punkte nustatytas reikalavimas vertintinas kaip nepagrįstas. Kolegija nurodė, kad tokią išvadą patvirtina ir teismo ekspertų O. Vasileco bei T. Jarocko išvados.
22. Nors ieškovė iš esmės analogiškais pagrindais ginčija ir Techninės specifikacijos 199.6 punktą, tačiau kolegija nusprendė, kad Techninės specifikacijos sąlyga, nustatanti pareigą tiekėjui pasirūpinti „Motorola Solutions“ DIMETRA radijo ryšio tinklo API gavimu, pirmosios instancijos teismo buvo pagrįstai pripažinta teisėta. Kolegija nurodė, kad skaitmeninis mobiliojo radijo ryšio tinklas (tinklo įranga DIMETRA (versija 9.0.2)) yra Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų tinklas. Jį valdo ne atsakovai, bet Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija (toliau – VRM). Šį tinklą naudoja BPC, priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos, policija, VšĮ Panevėžio greitosios medicinos pagalbos stotis, Valstybės sienos apsaugos tarnyba ir kiti naudotojai. VRM pateikė nuomonę, kad Pirkimo sąlygose būtina nustatyti, jog tiekėjas turi būti įgalintas trečiųjų šalių aplikacijų (informacinių sistemų) diegimo su „Motorola“ DIMETRA radijo ryšio tinklu atstovas (partneris, diegėjas (angl. *developer*)).
23. „Motorola Solutions“ DIMETRA 9.0.2 sąsajos (API) ir dokumentacija, kurios nurodytos Techninės specifikacijos 11 priede ir kurias privalės naudoti tiekėjas, integruodamas savo pasiūlytą programinę įrangą su tinklu, yra uždaro pobūdžio – platinamos tik gamintojo, reikalauja atitinkamos kvalifikacijos jas naudojant, todėl prieiga prie jų suteikiama kompanijos „Motorola Solutions“ nurodytomis sąlygomis, kad naudojant sąsajas integracijoms nebūtų pažeistas DIMETRA tinklų saugumas, vientisumas ir veikimo nenutrūkstamumas. Šią išvadą patvirtina ir „Motorola“ tinklalapyje skelbiama informacija, pagal kurią prisijungti prie „Motorola Solutions“ aplikacijų vystymo programos galima tik užpildžius atitinkamą prašymą ir atitinkant gamintojo nurodytus patirties bei kitus kriterijus. Kolegija konstatavo, kad, kitaip nei programinės įrangos *Unify OpenScape ContactCenter V9* atveju, atsakovai byloje įrodė, jog „Motorola“ klientams nesuteikia prieigos ir teisės naudotis API bei jas perduoti tretiesiems asmenims. Šią aplinkybę patvirtina ir gamintojo „Motorola“ atstovo M. I. (M. I.) 2020 m. balandžio 22 d. elektroninis laiškas.
24. Kadangi pagal Techninės specifikacijos 201 punktą prieiga prie *Retia ReDAT* API tiekėjui suteiks perkančioji organizacija, kolegija nusprendė, kad šiuo aspektu pirmosios instancijos teismas pagrįstai šį Techninės specifikacijos punktą pripažintino teisėtu. Kolegija pažymėjo, kad ieškovė Techninės specifikacijos 183 ir 201 punktus ginčijo ir dėl nustatyto reikalavimo tiekėjui užtikrinti nepertraukiamą BPC telefoninių stočių bei balso įrašų perklausymo programinės įrangos veikimą integravimo metu. Pirmosios instancijos konstatavo, kad atsakovai pagal savo veiklos pobūdį pagrįstai reikalauja, jog tiekėjas būtų atsakingas tiek už nepertraukiamą telefoninių stočių darbą, tiek ir už balso įrašų perklausymo programinės įrangos veikimą integravimo metu. Ieškovė apeliaciniame skunde neginčija šios pirmosios instancijos teismo išvados, todėl kolegija dėl jos pagrįstumo nusprendė nepasisakyti.
25. Kolegija konstatavo, kad Techninės specifikacijos 322 punkte nurodytas orientacinis biudžetas užtikrina skaidrumo ir racionalaus lėšų panaudojimo principą, kadangi tiekėjas yra informuojamas apie perkančiajai organizacijai priimtina serverinės įrangos kainos ribą. To nepadarius, atsirastų neapibrėžtumas dėl galimos siūlyti serverinės įrangos kainos, nukentėtų perkančiosios organizacijos interesai, kadangi tiekėjai būtų laisvi siūlyti ir itin brangią serverinę įrangą. Pirkimo sutarties vykdymo metu tiekėjas bet kuriuo atveju privalės pagrįsti reikalingos įrangos charakteristikas, kiekius ir kainas, todėl jei dėl objektyvių priežasčių nebus galima pasiūlyti įrangos, atitinkančios orientacinį biudžetą, dėl tokios aplinkybės turės būti sprendžiama Pirkimo sutartyje nustatyta tvarka. Remdamasi išdėstytais argumentais teisėjų kolegija konstatavo, kad pirmosios instancijos teismas tinkamai įvertino ginčijamos sąlygos teisėtumą.
26. Kolegija nurodė, kad, dalį Pirkimo sąlygų pripažinus neteisėtomis, Pirkimo procedūros negali būti toliau vykdomos. Tokiu atveju teismas privalo *ex officio* (pagal pareigas) tokį pirkimą nutraukti, nepriklausomai nuo pareikšto reikalavimo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

27. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. liepos 1 d. sprendimo

- dali, kuria ieškovės ieškinio dalis dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio ir Techninės specifikacijos 19, 199.6 bei 201 punktu reikalavimų buvo atmesta, ir išspręsti klausimą iš esmės – tenkinti ieškovės ieškinį ir pripažinti neteisėtomis bei panaikinti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunktį, Techninės specifikacijos 19 ir 199.6 punktus, o dėl ieškovės reikalavimo pripažinti neteisėta bei panaikinti Techninės specifikacijos 201 punkto sąlygą būtų perduoti iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Be to, ieškovė prašo priteisti iš atsakovo bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 27.1. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas Techninės specifikacijos 199.6 punkto b papunkčio reikalavimą, tinkamai neatskleidė programinės įrangos dokumentacijos ir API reikšmės ir nepagrįstai perkėlė tiekėjams pareigą šią dokumentaciją ir sąsajas užtikrinti, taip suformuodamas ydingą IT paslaugų viešųjų pirkimų praktiką. API yra tam tikros techninės atsakovo jau naudojamų IT sistemų instrukcijos. Sąsajos pagal Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – Teisingumo Teismas) jurisprudenciją nėra saugomos kaip integralios kompiuterių programos dalys. Šios instrukcijos yra reikalingos tam, kad pagal pirkimo sutartį sukurtą BPC informacinę sistemą būtų galima sujungti ir suderinti su atsakovo jau turima IT sistema – „Motorola Solutions“ DIMETRA radijo ryšio tinklu.
- 27.2. Taigi atitinkamos API, kurių reikalaujama iš tiekėjų Techninės specifikacijos 199.6 punkto b papunktyje, yra ne pirkimo objekto instrukcijos, o kitų IT sistemų, kurių nei aptamavimo, nei nuomos, nei juo labiau sukūrimo paslaugų Pirkimu įsigyti nesiekama. Reikalavimas tiekėjams užtikrinti perkančiosios organizacijos turimos ar naudojamos programinės įrangos dokumentaciją, API ar bet kokią kitą informaciją turėtų būti laikomas neproporcingu, su pirkimo objektu nesusijusiu bei konkurenciją ribojančiu reikalavimu. Būtent pati perkančioji organizacija turėtų užtikrinti reikalingą savo turimos įrangos dokumentaciją įsigydamą atitinkamą įrangą ar organizuodama naują viešąjį pirkimą dėl dokumentacijos įsigijimo, ar kreipdamasi į įrangą įdiegusį tiekėją.
- 27.3. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai suformavo skaidrumo, teisėtų lūkesčių principų bei racionalaus viešųjų pirkimų procedūrų atlikimo tikslo neatitinkančią praktiką, pagal kurią perkančiosioms organizacijoms pakanka įrodyti, jog jos neturi atitinkamų savo turimos ar naudojamos programinės įrangos sąsajų, kad reikalavimas tiekėjams užtikrinti tokias sąsajas būtų pripažintas teisėtu. Tokiu aiškinimu paneigiama perkančiųjų organizacijų pareiga atidžiai, rūpestingai bei profesionaliai vykdyti viešuosius pirkimus. Perkančioji organizacija viešojo pirkimo procedūrų metu turėtų įvertinti tai, kad, įsigyjant tam tikrą IT sprendinį, būtina užsitikrinti visą tokio sprendinio tinkamam naudojimui reikalingą dokumentaciją.
- 27.4. Programinės įrangos įsigijimo etape perkančioji organizacija turėtų įvertinti, ar vėliau jai bus reikalingi šios įrangos priežiūros, aptamavimo, atnaujinimo, papildymo ar integracijos su kita įranga veiksmai. Atitinkamai, nustačius, kad tokie veiksmai bus reikalingi, perkančioji organizacija turėtų jau pirminiame etape užsitikrinti ir atitinkamos dokumentacijos, įskaitant API, įsigijimą. Tokia praktika leistų užtikrinti sąžiningą tiekėjų konkurenciją, be to, padėtų išvengti vis dažniau pasitaikančių ydingų situacijų, kai, perkančiajai organizacijai įvykdžius vieną pirkimą, visi kiti pirkimai (dėl papildomos informacinės sistemos, integracijos, sistemos (įrangos) priežiūros, aptamavimo ir kt. paslaugų) vykdomi įsigyjant šias paslaugas tik iš vieno tiekėjo.
- 27.5. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas tai, ar atsakovai turi reikalingas API, netinkamai vertino įrodymus. Teismas neįvertino, jog kompanijos „Motorola“ atstovas savo elektroniniame laiške nepateikė visiškai jokios informacijos apie tai, kad būtent tiekėjas turi užtikrinti API ar kad atsakovai tokių API neturi. Kompanijos „Motorola“ atstovas net nevertino, ar atsakovai turi (gali) naudotis ar įgyti reikalingas sąsajas. Teismas taip pat neįvertino ir BPC atstovo laiško, kuriuo kreipiamasi į „Motorola“, turinio. Iš kreipimosi matyti, kad BPC atstovas klausia tik apie tai, kokius reikalavimus reikėtų nustatyti specialistui tam, kad šis galėtų įgyvendinti reikalingą integraciją, naudojantis API sąsajomis.
- 27.6. VRM raštas taip pat negali būti vertinamas kaip įrodymas, patvirtinantis, kad atsakovai negali užtikrinti reikalingų API. Priešingai, VRM rašte nurodoma, kad Informatikos ryšių departamentas prie VRM turi reikalingą API dokumentaciją, tačiau neva pagal licencijavimo sąlygas neturi teisės šios dokumentacijos platinti trečiosioms šalims, nors ji būtų licencijavimo sąlygos nebuvo pateiktos, o kiti ieškovės teikti įrodymai bei T. Jarocko ekspertizės išvada patvirtina, kad dar 2006 m. viešuoju pirkimu „Skaitmenio mobilaus radijo ryšio sistema ir jos įdiegimas visoje šalies teritorijoje“ VRM įgijo atviro pobūdžio API.
- 27.7. Apeliacinės instancijos teismas, nevertindamas ieškovės pretenzijoje nenurodyto Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio reikalavimo, nustatančio, kad tiekėjas turi turėti patirties vykdančią sutartį, kurios metu buvo įdiegtas GSM/UMTS (2G/3G) vietos nustatymo duomenų priėmimo, apdorojimo ir pateikimo funkcionalumas, teisėtumo, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, pagal kurią, vertinant, ar teismas pagrįstai atsisakė nagrinėti reikalavimus, kurių ieškovė nebuvo nurodžiusi pretenzijoje, reikšmingas yra ne tik ieškovės, bet ir būtų nagrinėjusio teismo procesinis elgesys. Šiuo atveju apeliacinės instancijos teismas, paskirdamas teismo ekspertizę ir ekspertams suformuluodamas klausimus, be kita ko, susijusius su Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio reikalavimu, taip pat teismo posėdžio metu leisdamas ekspertams pasisakyti dėl šio reikalavimo aspektų, *ex officio* ėmėsi nagrinėti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio reikalavimo teisėtumo klausimą ir tokiu būdu praplėtė ginčo nagrinėjimo ribas, todėl teismo *ex officio* pradėtas nagrinėti reikalavimas turi būti išspręstas pagal tas pačias civilinio proceso taisykles, kaip ir kiti ieškinio reikalavimai.
- 27.8. Net jei nebūtų laikoma, kad teismas *ex officio* ėmėsi vertinti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumą, pareiga peržengti ginčo nagrinėjimo ribas teismui kilo dėl viešojo intereso. Kasacinio teismo praktikoje konstatuota, kad perkančiosios organizacijos veiksmų, kuriais šiurkščiai pažeidžiamos principinės viešųjų pirkimų normos, teisinį kvalifikavimą (jei tokie veiksmai nustatomi) teismas privalo vykdyti *ex officio*. Šiuo atveju teismui konstatavus, kad Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunktyje įtvirtintas kvalifikacijos reikalavimas dėl AML diegimo patirties yra neteisėtas, egzistavo pagrindas *ex officio* kaip akivaizdžiai neteisėtą pripažinti ir Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunktyje nustatytą reikalavimą dėl GSM/UMTS (2G/3G) diegimo patirties, nepaisant to, kad pretenzijoje jis nebuvo ginčijamas. Be to, teismas Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunktį privalėjo pripažinti neteisėtu analogiškai, kaip pripažino neteisėtu Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunktį, nes abiem nuostatomis nustatomi reikalavimai ne tiekėjo specialistams, o pačiam tiekėjui.
- 27.9. Apeliacinės instancijos teismas, pasisakydamas dėl Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto reikalavimo, neatskleidė bylos esmės, nes apsiribojo nustatydamas tai, kad šiuo reikalavimu įtvirtinamas būdas, kaip programinės įrangos naudotojas turėtų pasiekti atitinkamą informacinę sistemą, ir laikė, jog perkančioji organizacija turi teisę Pirkimo dokumentuose tokį būdą įtvirtinti. Tačiau teismas visiškai neįvertino, kad ginčijamu Techninės specifikacijos reikalavimu taip pat nustatyta konkreti architektūra, kuria turi būti paremta programinės įrangos platforma, t. y. Techninės specifikacijos 19 punkte nustatytas ne tik konkretus būdas, kuriuo pasiekiamas pirkimo objektas (per interneto naršyklę), bet ir techninis pirkimo objekto įgyvendinimo būdas (sąlyga, kaip konkretus perkančiosios organizacijos norimas tikslas būtų pasiektas), ribojantis konkurenciją.
- 27.10. Apeliacinės instancijos teismas, vertindamas Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto teisėtumą, netinkamai vertino įrodymus, nes neatsižvelgė į eksperto T. Jarocko nuomonę bei apskritai nenurodė, kokių pagrindų nusprendė jo išvada nesivadovauti. Teismas taip pat itin išsamiai rėmėsi teismo eksperto O. Vasileco ekspertizės aktu, nors teismo posėdyje šis ekspertas paneigė dalį savo išvadų ir pripažino, kad neturi žinių ir patirties dirbant su technologijomis, naudojamomis valdant kritines pajėgas. Be to, O. Vasileco pateikti paaiškinimai leidžia teigti, kad jo išvada galimai parengta nesavarankiškai, ekspertas galimai nesuvokė interesų konflikto vengimo reikšmės, nešališkumo sąvokos. Šiuo atveju ekspertizę byloje buvo pavesta atlikti dviem ekspertams, tačiau ekspertai pateikė ne bendrą, o dvi atskiras ekspertizės išvadas, todėl kyla klausimas, kaip teismas turėtų vertinti skirtingas ekspertų išvadas, kai abi jos yra gautos CPK nustatyta tvarka.
- 27.11. Apeliacinės instancijos teismo išvada, kad Pirkimo sąlygomis buvo pasirinkta žiniatinklio architektūra pagrįsta programine įranga, nes tai yra perkančiajai organizacijai priimtinesnis sprendimas, patvirtina, jog Pirkimo sąlygos yra neteisėtos ir ribojančios konkurenciją.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje laikomasi pozicijos, jog tai, kad tiekėjų teises mažiau ribojančios priemonės padidina perkančiosios organizacijos administracinę našą ir tikimybę, jog jos ne visada pasiteisins, *per se* (savaiame) nereiškia, kad absoliutus draudimas dalyvauti viešajame pirkime laikytinas proporcingu. Be to, teismo išvada, kad žiniatinklio architektūra pagrįstos sistemos aptarnavimo ir priežiūros darbų bei laiko sąnaudos bus mažesnės, yra paneigta T. Jarocko ekspertizės akte, kuriame nurodyta, jog abiejų architektūrų instaliacijos, atnaujinimo, naujų funkcijų diegimo ir administravimo sprendimai yra panašūs, o diegiant naujas funkcijas kombinuota architektūra pagrįsta sistema yra net pranašesnė, nes turi daugiau lankstumo, o sąnaudų prasme abi architektūros yra panašios.

- 27.12. Apeliacinės instancijos teismas pažeidė CPK 320 ir 331 straipsnių nuostatas, nes nepagrįstai nevertino Techninės specifikacijos 201 punkto reikalavimo tiekėjui užtikrinti nepertraukiamą balso įrašų perklausymo programinės įrangos tinkamą veikimą, nurodymas, kad ieškovė apeliaciniame skunde neginčija pirmosios instancijos teismo išvadų dėl Techninės specifikacijos 201 punkto reikalavimo šiuo aspektu. Ieškovė apeliaciniame skunde ginčijo visą pirmosios instancijos teismo sprendimą ir nurodė, kad Techninės specifikacijos reikalavimai (įskaitant ir 201 punktą) pažeidžia Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) 37 straipsnio 3 dalyje nustatytą reikalavimą. Nei apeliaciniame skunde, nei bylos nagrinėjimo teisme metu ieškovė nenurodė, kad sutinka su atskiromis pirmosios instancijos teismo sprendimo išvadomis ar atsisako savo reikalavimo dėl Techninės specifikacijos 201 punkto.
- 27.13. Be to, pats apeliacinės instancijos teismas uždavė ekspertams klausimus, susijusius su Techninės specifikacijos 201 punkto reikalavimais dėl nepertraukiamo balso įrašų perklausymo programinės įrangos tinkamo veikimo. Tai reiškia, kad net laikant, jog ieškovė apeliaciniu skundu neginčijo kurios nors pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, procesiniai teismo veiksmai paskiriant ekspertizę reiškia *ex officio* apeliacinio skundo ribų peržengimą ir teismas bet kuriuo atveju privalėjo visa apimtimi nagrinėti ieškovės reikalavimą dėl Techninės specifikacijos 201 punkto teisėtumo.
28. Atsakovas BPC atsiliepimu į ieškovės kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 28.1. Techninės specifikacijos 199 punkte yra nustatyta, kad Pirkimu įsigyjama programinė įranga privalo būti integruota su Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeniniu mobiliuoju radijo ryšio tinklu, veikiančiu TETRA („MotorolaSolutions“ DIMETRA 9.0.2) technologijos pagrindu pagal reikalavimus, nurodytus Techninės specifikacijos 199.1–199.13 punktuose. Diegdamas programinės įrangos radijo ryšio funkcionalumą tiekėjas turi naudoti tinklo sąsajas (API), nurodytas specifikacijos 11 priede, arba lygiavertes, užtikrinančias keitimąsi duomenimis tarp BPC informacinės sistemos ir Lietuvos viešojo saugumo ir pagalbos tarnybų skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio tinklo.
- 28.2. Ieškovės ginčijama Techninės specifikacijos 199.6 punkto b papunkčio sąlyga, nustatanti tiekėjui pareigą pasirūpinti prieigos prie DIMETRA radijo ryšio tinklo API gavimu, buvo nustatyta dėl to, kad atsakovai patys neturi teisės suteikti tinklo sąsajų (API) dokumentacijos trečiosioms šalims, t. y. tiekėjams. Šią aplinkybę įrodo ne tik VRM ir „MotorolaSolutions“ raštai, bet ir eksperto O. Vasileco išvada. Atsakovai neturi teisinių galimybių suteikti VRM valdomo tinklo sąsajų (API). Ieškovė kasaciniame skunde nenurodo argumentų ir įrodymų, kurie paneigtų minėtas išvadas, ir kasacinį skundą grindžia vien tik savo asmenine nuomone, kad sąsajas privalo įsigyti perkančioji organizacija ir jas pateikti tiekėjams.
- 28.3. Ieškovė šioje byloje neįrodė savo teisių pažeidimo, t. y. kad ji arba kiti tiekėjai negali gauti „Motorola Solutions“ skaitmeninio mobiliojo radijo ryšio tinklo sąsajų, todėl nepagrįstai kasaciniame skunde teigiama, kad Techninės specifikacijos 199.6 punkto sąlygos varžo tiekėjų konkurenciją. UAB „InnoForce“ nėra „Motorola Solutions“ partnerė, todėl neturi jokių išskirtinių teisių bei konkurencinio pranašumo kitų tiekėjų atžvilgiu. Teismo ekspertas O. Vasilecas savo išvadoje taip pat patvirtino, kad prieiga prie „Motorola Solutions“ sistemų API dokumentacijos nėra suteikiama tik vienam išskirtiniam tiekėjui, todėl ieškovės argumentai, kad Techninės specifikacijos 199.6 punktas yra pritaikytas UAB „InnoForce“ ir šiai tiekėjai suteikia konkurencinį pranašumą, yra visiškai nepagrįsti ir neįrodyti.
- 28.4. Ieškovė nepagrįstai kelia reikalavimą, kad kasacinis teismas nustatytų pareigą perkančiajai organizacijai įsigyjant programinę įrangą kartu įsigyti ir tolesniam jos naudojimui reikalingas API ir dokumentaciją. Tokio reikalavimo tenkinimas pažeistų ne tik atsakovo diskreciją nusipirkti tai, ko jam reikia, bet ir trečiųjų asmenų – programinės įrangos gamintojų teises laisvai parduoti įrangos API ir dokumentaciją gamintojų nustatytais sąlygomis bei gauti iš šių pardavimų pajamas, pelną ar kitą naudą. Teismas, nustatęs, kad šio pirkimo atveju atsakovai neturi teisinių galimybių pateikti API tiekėjams, pagrįstai nenustatė ir atsakovų pareigos tokias sąsajas įsigyti.
- 28.5. Ieškovė savo argumentus, kad perkančioji organizacija privalo įsigyti API ir jas suteikti tiekėjams, nepagrįstai grindžia Teisingumo Teismo išaiškinimais byloje, kurioje kalbama ne apie API, o apie visiškai kitokios paskirties kompiuterių grafine vartotojo sąsają. Be to, Teisingumo Teismas nurodė, kad jei ši sąsaja yra jos autoriaus intelekto kūrinys, remiantis Direktyva 2001/29 dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo, jai gali būti taikoma autorių teisių suteikiama apsauga kaip kūriniui.
- 28.6. Šiuo atveju nebuvo pagrindo peržengti ieškinio ribų ir *ex officio* nagrinėti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio reikalavimų teisėtumo, nes analogiški Pirkimo sąlygų reikalavimai buvo nustatyti 2019 m. liepos 13 d. paskelbto pirkimo Nr. 444061 sąlygų 14.2 punkto c ir d papunkčiuose, o šie Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. vasario 18 d. nutartimi pripažinti teisėtais ir neribojančiais tiekėjų konkurencijos. Ieškovė, reikšdama 2020 m. liepos 7 d. pretenziją, nebeginčijo analogiškų Pirkimo 14.2 punkto b papunkčio sąlygų, todėl teismas teisėtai ir pagrįstai nevertino ieškovės pretenzijos neatitinkančių ieškinio reikalavimų ir argumentų, nes ieškovė nepasinaudojo ginčo išankstinio sprendimo ne teisme tvarka.
- 28.7. Teismas, nenagrinėdamas Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumo, nenukrypo nuo kasacinio teismo praktikos. Šiuo atveju turėtų būti taikoma kita kasacinio teismo praktika, kurioje išaiškinta, kad aktyvus teismo vaidmuo viešųjų pirkimų ginčuose negali būti aiškinamas taip, kad peržiūros institucijos kiekvieną kartą privalėtų nuodugniai išnagrinėti kiekvieną nemotyvuotą ieškovo abejonę, deklaratyvius argumentus, nes tai suponuotų piktnaudžiavimo procesinėmis teisėmis, ginčo nepagrįsto užtrukimo ir ikiteisminės ginčo stadijos reikšmės devalvacijos grėsmę. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismui nebuvo pagrindo *ex officio* nagrinėti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumą, nes ieškovė nepateikė jokių argumentų ir įrodymų, iš kurių būtų galima spręsti, kad ji dėl objektyvių priežasčių neturėjo galimybių VPI nustatytais terminais pareikšti pretenziją dėl šios Pirkimo sąlygos. Ieškovė pirmosios instancijos teisme nereikšė prašymo *ex officio* pripažinti neteisėtu Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunktį, tokį prašymą ieškovė pareiškė tik apeliacinės instancijos teisme.
- 28.8. Be to, anksčiau pagal tos pačios ieškovės pareiktą ieškinį nagrinėtoje civilinėje byloje Lietuvos apeliacinis teismas *ex officio* jau buvo išnaginęs 14.2 punkto b papunktį analogiškas viešojo pirkimo sąlygas ir nusprendęs, kad šios sąlygos yra teisėtos. Šiuo atveju ieškovė, nepareikšusi pretenzijos, antrą kartą prašė apeliacinės instancijos teismo tas pačias viešojo pirkimo sąlygas, dėl kurių teisėtumo šis teismas jau yra pasisakęs, *ex officio* pripažinti neteisėtomis. Toks ieškovės prašymas, atsižvelgiant dar ir į tai, kad ieškovei visose proceso stadijose atstovauja advokatas, reiškia piktnaudžiaviną procesinėmis teisėmis. Įdiegus naują BPC informacinę sistemą, ieškovė nebegalės teikti privataus radijo ryšio bei programinės įrangos nuomos paslaugų greitosios medicinos pagalbos stotims, o tai lems jos pagrindinio pajamų šaltinio praradimą. Pastaroji aplinkybė yra pagrindinė priežastis, dėl ko ieškovė bet kokia kaina stengiasi sutrukdyti perkančiajai organizacijai įvykdyti Pirkimą.
- 28.9. Tai, kad Pirkimo sąlygų 14.2 punkto a papunktis buvo pripažintas neteisėtu, savaime nereiškia, kad tokios pačios išvados darytinos ir dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio, kuriame keliama visiškai kitokie kvalifikacijos reikalavimai.

- 28.10. Argumentai, kad Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto nuostatos įtvirtina konkrečią architektūrą, jau yra išnagrinėti ir atmesti įsiteisėjusiais teismų sprendimais, priimtais kitoje civilinėje byloje, kurioje ieškovė analogiškas Techninės specifikacijos sąlygas ginčijo tuo pagrindu, kad žiniatinklio architektūros proceso nurodymas Techninėje specifikacijoje užkerta kelią dalyvauti viešajame pirkime kitiems tiekėjams. Taigi ieškovė, vėl prašydama panaikinti Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punktą, piktnaudžiauja savo procesinėmis teisėmis. Įsiteisėjusia Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. vasario 18 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e2A-642-553/2019 buvo konstatuota, kad aptariamas Techninės specifikacijos reikalavimas parengtas leistinu būdu – nurodant Pirkimo objekto funkcinius reikalavimus.
- 28.11. Be to, žiniatinklio architektūra yra konkretus tam tikros informacijos pasiekimo būdas, jo naudojimas yra visuotinai paplitęs, nesiejamas su konkrečiais tiekėjais, todėl nėra pagrindo teigti, jog ginčo Techninėje specifikacijoje buvo nustatytas VPI 37 straipsnio 5 dalies draudžiamas konkretus procesas, būdingas konkrečiam tiekėjo prekėms ir paslaugoms. Kad Techninės specifikacijos 8 skyriaus 19 punkto sąlygos nepažeidžia ieškovės teisių, patvirtina ir tai, kad ieškovė neginčija apeliacinės instancijos teismo išvados, jog ieškovė nepagrindė, kad ji ir kiti rinkoje veikiantys subjektai negali sukurti informacinės sistemos, veikiančios būtent perkančiosios organizacijos pageidaujama būdu.
- 28.12. Apeliacinės instancijos teismas vertino abiejų ekspertų išvadas ir dėl jų pasisakė. Ieškovė nepagrįstai nurodo, kad ekspertas O. Vasilecas neturėjo ekspertizei atlikti reikiamų žinių ir patirties, išvadą parengė galimai nesavarankiškai, galimai nesuvokia eksperto nešališkumo sąvokos, pateikė prieštaringas išvadas, vėliau jas pats paneigė. Šiuos savo argumentus ieškovė grindžia subjektyviai interpretuodama eksperto O. Vasileco atsakymus į apeliacinės instancijos teismo posėdyje ieškovės užduotus klausimus. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nesuabejojo šio specialisto kompetencija ir pagrįstai rėmėsi šio eksperto išvadomis. Byloje esantys duomenys patvirtina, kad prof. dr. (HP) O. Vasilecas buvo kompetentingas šioje byloje atlikti teismo pavestą ekspertizę. Taip pat nėra jokio pagrindo abejoti eksperto O. Vasileco nešališkumu ir jo ekspertizės išvadų objektyvumu. Apeliacinės instancijos teismas 2021 m. gegužės 14 d. nutartimi išsprendė ieškovės prašymą dėl eksperto O. Vasileco nušalinimo ir nurodė, jog ieškovės prašyme išdėstyti argumentai nepagrindžia, kad ekspertas O. Vasilecas pats tiesiogiai ar netiesiogiai būtų suinteresuotas bylos baigtimi.
- 28.13. Aplinkybė, kad ieškovė neskundė pirmosios instancijos teismo išvadų dėl Techninės specifikacijos 201 punkto reikalavimo tiekėjams integravimo metu užtikrinti balso įrašų perklausymo programinės įrangos veikimą, patvirtina ieškovės apeliacinio skundo 102–120 punktai. Kasaciniame skunde ieškovė taip pat aiškiai nevardijo, į kokius konkrečiai apeliacinio skundo argumentus dėl Techninės specifikacijos 201 punkto sąlygų nebuvo atsižvelgta. Argumentai, kad Techninės specifikacijos 201 punktą buvo skundžiamas dėl to, kad šis punktas pažeidžia VPI 37 straipsnio 3 dalies reikalavimą, taip pat nepagrįsti, nes ieškovė neskundė Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimo 70 ir 71 punktuose padarytų išvadų.
- 28.14. Ieškovės argumentai, jog Techninės specifikacijos 183 ir 201 punktai neva suteikia pranašumą ir proteguoja BPC dabartinę informacinės įrangos ir paslaugų tiekėją UAB „InnoForce“, yra visiškai nepagrįsti, nes nuo 2020 m. gruodžio 31 d. nutraukiamas BPC esamos programinės įrangos palaikymas (baigiamas įrangos gyvavimo ciklas), todėl dabartinė tiekėja UAB „InnoForce“ neturės techninio ar kitokio pranašumo kitų tiekėjų atžvilgiu.
29. Atsakovas Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie VRM atsiliepime nurodė visiškai pritarantis BPC atsiliepime išdėstytiems argumentams.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl apeliacinės instancijos teismo atsisakymo vertinti Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumą

30. Ieškovė, *inter alia* (be kita ko), ginčija apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį, kuria, pritariant pirmosios instancijos teismo motyvams dėl ikiteisminės šalių ginčo stadijos (t. y. dėl ieškovės argumentų, iškeltų pretenzijoje), buvo atsisakyta spręsti dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumo. Taigi ieškovė kvestionuoja teismų argumentus dėl civilinėje byloje nagrinėjamo viešųjų pirkimų ginčo objekto (jo ribų). Atsižvelgdamas į tai, kasacinis teismas šioje byloje pasisakys tik dėl pirmiau nurodytų teismų argumentų, tačiau, priešingai nei prašoma kasaciniame skunde, bet kokiu atveju dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumo nespės iš esmės.
31. Ieškovė savo poziciją dėl šios ginčo dalies grindžia dviem argumentų grupėmis, susijusiomis, *pirma*, su nagrinėjamos bylos ribomis, atsižvelgiant į apeliacinės instancijos teismo procesinį elgesį skiriant teismo ekspertizę, *antra*, su teismo pareigomis dėl akivaizdaus viešojo intereso pažeidimo veikti *ex officio*. Atsižvelgiant į ieškovės iškeltų argumentų turinį ir svarbą, pirmiausia sprendina, ar į šios bylos nagrinėjimo apimtį įėjo Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumo klausimas, ir tik nusprendus, kad neįėjo, – ar apeliacinės instancijos teismas vis tiek neturėjo dėl šios ginčo dalies spręsti *ex officio*, t. y. išplėsti ginčo ribas.
32. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad byloje nėra ginčo dėl to, jog ieškovė pretenzijoje iš tiesų *expressis verbis* (aiškiais žodžiais, tiesiogiai) nekvestionavo Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio, o ginčijo tik tos pačios nuostatos a papunktį. Nors aptariami tiekėjų profesinio pajėgumo reikalavimai įtvirtinti bendroje Pirkimo sąlygų nuostatoje, tačiau jie kvalifikuotini kaip savarankiški, todėl iš 14.2 punkto turinio negalima daryti išvados, kad ieškovė, ginčydama jo a papunktį, netiesiogiai ginčijo ir b papunktį. Kasacinio teismo šiuo aspektu konstatuota, kad išvada, jog ieškovė, ginčydama vieną sąlygą, iš esmės kartu kvestionavo ir kitą, suponuotų menamą ar tariamą tiekėjos reikalavimų nagrinėjimą ir nepagrįstą ikiteisminės ginčo stadijos apimtį nustatymą (žr. pagal analogiją Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. rugpjūčio 7 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-466-969/2015](#)).
33. Atsižvelgdamas į ieškovės inicijuotą peržiūros procedūrą, perkančioji organizacija ikiteisminėje ginčo stadijoje (atsakyme į pretenziją) ieškovei neteikė Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio teisėtumą pagrindžiančių argumentų. Dėl to pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai pagrįstai konstatavo, kad ieškovės tik ieškinyje nurodyti reikalavimai ir Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio neteisėtumą pagrindžiantys argumentai pagal CPK 423³ straipsnio nuostatas nesuponuoja aptariamos Pirkimo nuostatos pripažinimo kaip įeinančios į bylos nagrinėjimo dalyką. Pagal nuosekliai suformuotą kasacinio teismo praktiką viešųjų pirkimų ginčo ribas ir šalių pozicijas grindžiančių teisiųjų argumentų konkrečiomis faktinėmis aplinkybėmis apimtį (ribas) iš esmės lemia suinteresuotų šalių dokumentų turinys ikiteisminėje ginčo nagrinėjimo stadijoje – pretenzijos ir atsakymo į pretenziją turinys (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. sausio 13 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-185-916/2022](#) 45 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
34. Kita vertus, iš bylos medžiagos matyti, kad Lietuvos apeliacinis teismas 2021 m. vasario 9 d. nutartimi paskyrė informacinių technologijų teismo ekspertizę ir, kaip teisingai nurodo ieškovė, tarp visų ekspertams pateiktų klausimų (iš viso septynioliasdešimt trijų) ekspertų klausė ir dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio (nurodytos apeliacinės instancijos teismo nutarties 51.16–51.29 punktai). Šiuo aspektu, be kita ko,

atkreiptinas dėmesys į tai, kad klausimai, susiję su aptariamu Pirkimo sąlygų reikalavimu, apeliacinės instancijos teismo skundžiamo procesinio sprendimo motyvuojamojoje dalyje išskirti į atskirą dalį, be to, pats apeliacinės instancijos teismas 2021 m. vasario 9 d. nutartyje *expressis verbis* nurodė (nurodytos nutarties 40 punktą), kad šalių nesutarimas kilo, *inter alia*, dėl viso, o ne dalies Pirkimo sąlygų 14.2 punkto.

35. Nurodytos aplinkybės skiriant teismo ekspertizę nesudaro pagrindo daryti kitą išvadą nei tą, kad apeliacinės instancijos teismas savo veiksmais išreiškė aiškią valią išplėsti nagrinėjamo ginčo ribas. Atsižvelgiant į tai, ieškovės pozicija dėl apeliacinės instancijos teismo procesinio reikšmės sprendžiant dėl nagrinėjamo ginčo ribų teisiškai pagrįsta. Kasacinio teismo nuspręsta, kad teismo veiksmai, kuriais jis aktyviai nagrinėja šalių ginčo aspektus, tiesiogiai neišplaukiančius iš tiekėjo pretenzijos ir perkančiosios organizacijos atsakymo į ją (pavyzdžiui, savo iniciatyva išreikalauja įrodymus), *de jure* (teisiškai) reiškia ginčo ribų išplėtimą. Prie tokių procesinio elgesio veiksnių priskirtinos ir teismo ekspertizės skyrimo situacijos, kai ekspertams užduodami klausimai tiesiogiai nesusiję su pretenzijos ir atsakymo į ją turiniu (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. balandžio 9 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-78-248/2020 69–71 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
36. Remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas, paskyręs teismo ekspertizę dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio, teisėtai išplėtė nagrinėjamo ginčo ribas, todėl skundžiamame sprendime, atsisakęs pateikti perkančiosios organizacijos veiksmų teisinį vertinimą, pažeidė [CPK](#) 270 straipsnį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-234-469/2018 56 punktą).
37. Šiuo aspektu taip pat pažymėtina, kad skundžiama apeliacinės instancijos teismo pozicija nesuderinama ir su proceso ekonomišku bei koncentruotumu, nes ekspertizės trukmė ir kaina priklauso nuo ekspertams užduotų klausimų, kurie vėliau nepateko į šios bylos nagrinėjimo apimtį. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad kai teismas, prieš skirdamas teismo ekspertizę, neįvertina viešųjų pirkimų ginčo apimtį pagal tiekėjo pateiktą pretenziją ir perkančiosios organizacijos atsakymo į ją, jis (teismas) vėliau negali taikyti [CPK](#) normų dėl tiekėjo ieškiniiui keliamų reikalavimų ([CPK](#) 423³ straipsnis), jei paskirtos ekspertizės apimtis yra platesnė už nagrinėjamo ginčo ribas, kylančias iš ikiteisminės ginčo stadijos.

Dėl apeliacinės instancijos teismo atsisakymo vertinti Techninės specifikacijos 201 punkto teisėtumą

38. Ieškovė, *inter alia*, skundžia apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo dalį, pagal kurią pripažinta, kad ieškovė apeliaciniame skunde neginčijo Techninės specifikacijos 201 punkto teisėtumo, todėl pats apeliacinės instancijos teismas šio klausimo nenagrinėjo iš esmės. Ieškovės vertinimu, iš jos apeliacinio skundo neišplaukia aiški ar netiesioginė jos valia neginčyti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies, susijusios su aptariama Pirkimo sąlygų nuostata, be to, apeliaciniame procese ieškovė papildomai teikė rašytinius paaiškinimus dėl šios Pirkimo sąlygos teisėtumo. Kasacinis teismas šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiškai pagrįstais.
39. Apelacinis skundas, be [CPK](#) 111 straipsnyje nustatytų bendrųjų procesiniams dokumentams keliamų reikalavimų, taip pat turi atitikti specifinius apeliacinio skundo turiniui keliamus reikalavimus, įtvirtintus [CPK](#) 306 straipsnyje. [CPK 306 straipsnio](#) 1 dalies 4, 5 punktuose nustatyta, kad apeliaciniame skunde, be kita ko, turi būti nurodyta: kokios bylos aplinkybės patvirtina sprendimo ar jo dalies neteisėtumą ir nepagrįstumą, kokiais konkrečiais įrodymais ir teisiniais argumentais grindžiamas šios aplinkybės (apeliacinio skundo pagrindas), kokie motyvai pagrindžia naujų įrodymų pateikimo būtinybę ([CPK 314 straipsnis](#)), kai prašoma priimti naujus įrodymus; apelianto prašymas (apeliacinio skundo dalykas). Apeliacinio skundo argumentai išdėstomi glausta forma ir turi atitikti apeliacinio skundo dalyką ir pagrindą ([CPK 306 straipsnio](#) 2 dalis).
40. Kasacinio teismo praktikoje nurodoma, kad [CPK](#) 306 straipsnyje įtvirtinti reikalavimai apeliacinio skundo turiniui yra imperatyvūs, jų neatitinkantis ir (ar) turintis trūkumų apelacinis skundas, jeigu teismo nustatytu terminu tokie trūkumai nebuvo pašalinti, neprimamas – laikomas nepaduotu ir grąžinamas jį padavusiam asmeniui. Apeliacinio skundo pagrindas ir dalykas yra esminiai elementai, apibrėžiantys bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas ([CPK 320 straipsnis](#)). Nesant bent vieno iš jų, laikytina, kad nėra ir paties apeliacinio skundo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 26 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-93-687/2018](#), 28–29 punktai).
41. Kasacinio teismo praktikoje taip pat pažymima, kad [CPK](#) reglamentuojamam civiliniam procesui yra būdinga ribota apeliacija, kuri, be kitų aspektų (pavyzdžiui, draudimo apeliacinį skundą grįsti naujomis aplinkybėmis, kelti naujus reikalavimus, teikti naujus įrodymus), pasireiškia tuo, kad apeliacinės instancijos teismas ne pakartotinai nagrinėja bylą iš esmės (tas yra būdinga visiškai apelacijai), o, atsižvelgdamas į apeliacinio skundo argumentus, peržiūri pirmosios instancijos teismo sprendimo teisėtumą ir pagrįstumą, kartu *ex officio* patikrindamas, ar nėra absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų. Šis ribotos apeliacijos aspektas įstatymo lygmeniu yra įtvirtintas [CPK](#) 320 straipsnio 1 dalyje, kurioje nustatyta, kad bylos nagrinėjimo apeliacine tvarka ribas sudaro apeliacinio skundo faktinis ir teisinis pagrindas bei absoliučių sprendimo negaliojimo pagrindų patikrinimas (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-143-1075/2021, 28 punktą).
42. Nurodytas [CPK](#) įtvirtintas teisinis reguliavimas ir teismų praktikos išaiškinimai suponuoja, kad apeliacinis procesas skirtas pirmosios instancijos teismo padarytoms teisės ir (ar) fakto klaidoms ištaisyti, o ne ginčo nagrinėjimui pakartoti. Atitinkamai bylos nagrinėjimas apeliacinės instancijos teisme vyksta pagal specialias apeliacinio proceso taisykles, apeliacinio skundo turiniui, be bendrųjų, yra nustatyti taip pat tam tikri specialūs reikalavimai, be kita ko, nurodyti konkrečius argumentus, aplinkybes, kuriais grindžiamas pirmosios instancijos teismo skundžiamo sprendimo ar jo dalies neteisėtumas ir nepagrįstumas.
43. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad vien tik formali nuoroda į ieškinyje nurodytas aplinkybes, skunde nepateikiant konkrečių argumentų, patvirtinančių skundžiamo teismo sprendimo ar jo dalies neteisėtumą ir nepagrįstumą, *pirma*, negali būti laikoma tinkamu apeliacinio skundo pagrindu, *antra*, savaime neįrodo skundžiamo teismo sprendimo nepagrįstumo.
44. Teisėjų kolegija, įvertinusi apeliacinio skundo turinį, konstatuoja, kad iš jo aiškiai matyti ieškovės valia ginčyti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl Techninės specifikacijos 201 punkto teisėtumo vertinimo, šiuo aspektu nurodomi tiek bendro pobūdžio argumentai, susiję su nepakankamu motyvavimu ar įrodymų vertinimu, tiek konkretūs argumentai dėl aptariamų nuostatų atitikties imperatyviosioms viešųjų pirkimų teisės normoms. Tai, kad aptariamą Techninės specifikacijos nuostatą ieškovė kvestionavo kartu su kitais Pirkimo sąlygų reikalavimais, jos (201 punkto) neišskirdama į atskirą dalį (taip, kaip tą padarė dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto), neleidžia prieiti prie kitokio pobūdžio išvados. Net iš skundžiamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo aprašomosios dalies aiškiai matyti, kad ieškovė, *inter alia*, skundė Techninės specifikacijos 201 punktą.
45. Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad, kaip teisingai kasaciniame skunde nurodo ieškovė, *pirma*, dėl Techninės specifikacijos 201 punkto apeliacinės instancijos teismas, skirdamas ekspertizę, ekspertams uždavė klausimų, taigi pagal šios nutarties 35–36 punktus darytina išvada, jog aptariama nuostata bet koku atveju pateko į bylos nagrinėjimo dalyką; *antra*, ieškovė apeliaciniam teismui teikė procesinius dokumentus ir poziciją teismo posėdžio metu, *inter alia*, dėl ekspertų atsakymų apie Techninės specifikacijos 201 punktą.
46. Remdamasi pirmiau nurodytais argumentais, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas neteisėtai atsisakė nagrinėti šalių ginčo dalį dėl Techninės specifikacijos 201 punkto nuostatų teisėtumo, tokiais veiksmais neatkleidė bylos esmės, nevisapusiškai išnagrinėjo šią

civilinės bylos dalį, *inter alia*, pažeisdamas ieškovės teisę į teisminę pažeistų teisių gynybą.

Dėl Techninės specifikacijos 19 punkto teisėtumo

47. Vienas iš ieškovės inicijuotos peržiūros procedūros objektų – Techninės specifikacijos 19 punkto, kuriame įtvirtintas reikalavimas, kad programinės įrangos platforma turi būti paremta į paslaugas orientuota žiniatinklio architektūra (angl. *Service-Oriented Architecture – SOA, Web-Based*), teisėtumo klausimas. Ieškovės vertinimu, toks techninio pobūdžio reikalavimas nepagrįstai riboja konkurenciją, nes neleidžia tiekėjams sukurti programinės įrangos pagal kitokią žiniatinklio architektūrą (taikomųjų programų pagrindu (angl. *Rich-Client*) ar kombinuotos architektūros (angl. *Rich-Client + Web-based*)), nors ir kiti lygiaverčiai techniniai sprendimai atitiktų perkančiosios organizacijos poreikius ir būtų tapatiai pasiektas jos siekiamas rezultatas.
48. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinio reikalavimą pripažinti Techninės specifikacijos 19 punktą neteisėtu atmetė. Teismų vertinimas grindžiamas šiais pagrindiniais argumentais: a) ginčo Pirkimo sąlyga apibrėžiamas ne su konkrečiu tiekėju (preke) susijęs procesas, o programinės įrangos naudojimo būdas, kuris yra visuotinai paplitęs; b) perkančioji organizacija turi diskreciją apibrėžti pirkimo objekto konkrečius techninius (funkcinius) reikalavimus; c) ieškovė konkrečiai neįrodė savo teisių pažeidimo; d) įvairios programinės įrangos architektūros nelaikytinos visiškai lygiavertėmis, jos turi tiek sutapčių, tiek ir skirtumų. Kasacinio teismo teisėjų kolegija nusprendžia, kad dėl aptariamų ginčo Pirkimo sąlygos teismai iš esmės priėmė teisiskai pagrįstus sprendimus.
49. Dėl šios ginčo dalies pirmiausia pažymėtina kasacinio teismo praktika, pagal kurią tokio pobūdžio ginčus nagrinėjantys teismai procesiniuose sprendimuose atitinkamas pirkimo sąlygas turėtų aiškiai įvardyti (kvalifikuoti) kaip norimo rezultato, funkcinio reikalavimo, standarto ar kitą kriterijų arba jų derinį, įtvirtintą VPĮ 37 straipsnio nuostatose (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 27 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-140-916/2020](#) 35 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Kasacinis teismas pripažįsta pagrįstą apeliacinės instancijos teismo išvadą, kad Techninės specifikacijos 19 punkte įtvirtinta ginčo sąlyga kvalifikuotina kaip funkcinis paslaugos reikalavimas (VPĮ 37 straipsnio 4 dalies 1 punktas).
50. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, atsižvelgiant į pirmiau nurodytą aptariamų ginčo Pirkimo sąlygos kvalifikavimą, nagrinėjamoje byloje neaktualus skirtingų programinių įrangų lygiavertiškumo klausimas. Apskritai pirkimo objekto (prekių, paslaugų, darbų) lygiavertiškumas apibrėžiant techninę specifikaciją yra reikšmingas tik tuomet, jei perkančiajai organizacijai teisėtai nepavyksta techninių parametru apibūdinti pagal norimo rezultato, funkcinio reikalavimo, bendrosios techninės specifikacijos nuostatas ar tam tikrą standartą, todėl jai kyla poreikis atitinkamą pirkimo objektą apibrėžti konkrečiomis nuorodomis (pavyzdžiui, dėl konkretaus modelio) (VPĮ 37 straipsnio 5 dalis). Kaip jau buvo nurodyta pirmiau, aptariamų reikalavimų nelaikytinas konkrečiai sąsaja su tam tikru subjektu ar jo teikiama preke (teikiama paslauga), o ieškovė kasaciniame skunde tokios apeliacinės instancijos teismo išvados nepaneigė.
51. Lygiavertiškumo kategorijos taikymas taip pat gali būti aktualus vertinant pasiūlymus. Vis dėlto akivaizdu, kad nagrinėjamas ginčas dėl pirkimo sąlygų nustatymo, o ne jų taikymo. Šiuo aspektu kasacinis teismas yra išaiškinęs, jog tiekėjo siūlomo prietaiso veikimas nekvalifikuotinas kaip funkciškai analogiškas ir atitinkantis konkretus pirkimo sąlygas, jei naudojimas juo reikalauja papildomo naudotojo darbo (veiksmų, judesių) laiko (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. spalio 4 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-343-690/2018](#) 47 punktą); lygiavertiškumo negalima aiškinti itin plačiai, nes kiekvienu konkrečiu atveju būtina atsižvelgti į konkrečius perkančiosios organizacijos tikslus ir jų įtvirtinimą pirkimo sąlygose, todėl reikšmingu turi būti laikomas ir nustatytas pačios funkcijos techninio įgyvendinimo būdas, t. y. kokių būdu turi būti įvykdytas konkretus reikalavimas, todėl darytina išvada, kad egzistuoja tiesioginė koreliacija tarp funkcinio reikalavimo aprašymo apimtį (išsamumo) ir atitinkamo jo turinio konkrečiu atveju (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. vasario 27 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-140-916/2020](#) 47 punktą).
52. Kita vertus, iš kasacinio teismo VPĮ 37 straipsnio nuostatų aiškinimo praktikos matyti, kad net ir pasiūlymų vertinimo kontekste pasiūlymų lygiavertiškumas iškeltiems techniniams reikalavimams yra aktualus tik tuomet, kai pati techninės specifikacijos sąlyga ar jos atitiktį pagrindžiantis dokumentas susietas su standartu, techniniu liudijimu ar bendrosiomis techninėmis specifikacijomis, tačiau ne su funkciniu reikalavimu (ar norimu rezultatu). Kasacinis teismas šiuo aspektu išaiškino, kad, atsižvelgiant į tai, jog funkcinius reikalavimus gali būti suformuluotas vienu iš kelių galimų variantų tiek turinio, tiek formos prasme, nėra poreikio spręsti dėl atitinkamo pasiūlymo lygiavertiškumo, kuris aktualus esant iš anksto apibrėžtam, aiškiam ir (ar) visuotinai žinomam reikalavimui, pavyzdžiui, standartui; dėl to daug svarbiau nustatyti tikslų funkcinio reikalavimo turinį (kuris gali skirtis įvairiuose panašaus pobūdžio pirkimuose), pagal kurį reikėtų spręsti dėl pasiūlyto sprendinio atitikties; neatmetinos situacijos, kad, priklausomai nuo funkcinio reikalavimo (norimo rezultato) formuluotės, tiekėjai gali teisėtai siūlyti skirtingus sprendimus (žr. pirmiau nurodytas kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-140-916/2020](#) 49 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
53. Kaip teisiskai nepagrįstas vertintinas ieškovės kasaciniame skunde nurodomas argumentas, kad apeliacinės instancijos teismas neįvertino, ar perkančiosios organizacijos turi teisę pirkimo sąlygose nustatyti ne tik konkretų būdą, kuriuo būtų pasiekiamas pirkimo objektas, bet taip pat nustatyti ir techninį pirkimo objekto įgyvendinimo būdą (priemones), t. y. įtvirtinti sąlygą, kaip konkretus perkančiosios organizacijos norimas tikslas būtų pasiektas. Teisėjų kolegija nurodo, kad teisinis reguliavimas ir jį aiškinanti teismų praktika suponuoja perkančiųjų organizacijų diskreciją, ribojama imperatyviųjų VPĮ normų, nustatyti konkretų galutinio rezultato pasiekimo būdą, tai nelaikytina kaip *per se* (savaimė) nesuderinama su sąžininga ir neiškraipyta tiekėjų konkurencija. Pažymėtina, kad tą patį teisės klausimą dėl perkančiųjų organizacijų diskrecijos ribų apibrėžiant pirkimo objekto techninius reikalavimus kasacinis teismas jau nagrinėjo, o ieškovės analogiško pobūdžio abejonės ir klausimas pateikė Teisingumo Teismui (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 30 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-266-378/2017 43.6, 46, 48, 50–54, 58, 60 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką).
54. Teisingumo Teismas, atsakydamas į kasacinio teismo paklausimą, išaiškino, kad pagal 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB 42 straipsnio 3 dalį nedraudžiama, jog prekių tiekimo sąlygose būtų nurodytos siekiamos įsigyti įrangos veikimo ir naudojimo charakteristikos ir siekiamos įsigyti individualios priemonės; be to, šioje nuostatoje neįtvirtinta techninių specifikacijų formulavimo metodų hierarchija ir nesuteikta jokios pimeinybės kuriam nors iš šių metodų, iš šios nuostatos matyti, kad techninės specifikacijos reglamentuojančiose Sąjungos teisės normose perkančiajai organizacijai pripažįstama didelė jos poreikių išnarymų pagrįsta diskrecija formuluojant technines pirkimo specifikacijas (Teisingumo Teismo 2018 m. spalio 25 d. sprendimas byloje *Roche Lietuva*, C-413/17, 27–30 punktai).
55. Teisingumo Teismas, be kita ko, nurodė, kad kuo išsamesnės techninės specifikacijos, tuo didesnė rizika, kad konkretaus gamintojo prekės bus privilegijuojamos, todėl perkančiosios organizacijos diskrecija ribojama viešųjų pirkimų principų ir sąžiningos konkurencijos imperatyvų; be to, svarbu, kad techninės specifikacijos išsamumo laipsnis atitiktų proporcingumo principą, t. y. būtina išsiaiškinti, ar toks išsamumo laipsnis būtinas norint pasiekti užsibrėžtus tikslus (pirmiau nurodytas Teisingumo Teismo sprendimas byloje *Roche Lietuva* 33–37, 41 punktai).
56. Su šiomis teisės aiškinimo taisyklėmis koreliuoja kasacinio teismo praktika, pagal kurią tiekėjų konkurencijos užtikrinimo ir nediskriminavimo imperatyvas gali būti pažeistas tiek *expressis verbis* įtvirtinant nepagrįstas, perteklines ar kitais būdais konkurenciją ribojančias sąlygas, tiek nustatant VPĮ 37 straipsnio nuostatas formaliai atitinkančius reikalavimus, kurių deriniu (sąlygų grupe) ar jų visuma viešojo pirkimo sąlygos pritaikomos vienam tiekėjui (ar labai siauram jų ratui); tokiu atveju, tiekėjams pateikus argumentus, kad jų teisės pažeidžia ne (arba ne tik) pavienės pirkimo sąlygos, bet jų derinys, teismas turi įvertinti, ar formaliai teisėtomis techninės specifikacijos sąlygomis nėra

sukuriama netiesioginės (paslėptos) diskriminacijos situacija (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-241-690/2017 31 punktą).

57. Taigi techninės specifikacijos nuostatų teisėtumas vertinamas iš esmės trimis – tiesioginės, netiesioginės (užslėptos) diskriminacijos ir proporcingumo iškeltų reikalavimų išsamumo aspektu – pagrindais (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 2 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-32-378/2019 45 punktą). Teisėjų kolegija sutinka su atsakovo BPC ir apeliacinės instancijos teismo argumentais, kad ieškovė neprodė savo teisių pažeidimo. Iš tiesų kasaciniame skunde tiesiog preziumuojama, kad Techninės specifikacijos 19 punkte nustatytas reikalavimas yra specifinis ir diskriminuojantis, tačiau iš esmės nepateikiama jokių konkrečių jo neteisėtumo argumentų pagal pirmiau nurodytus teisėtumo vertinimo pagrindus.
58. Dėl pastarosios išvados taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad ieškovė kasaciniame skunde nepagrįstai remiasi kasacinio teismo išaiškinimais, pagal kuriuos techninės specifikacijos teisėtumas negali būti pagrįstas perkančiosios organizacijos vadybiniais poreikiais paprasčiau (patogiau) naudotis tam tikru konkrečiu pirkimo objektu (pirmiau nurodyta kasacinio teismo nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-32-378/2019, 50–52, 55–56 punktai). Ieškovė neatsižvelgia į tai, kad pirmiau nurodytas kasacinio teismo vertinimas suformuotas dėl specifinių aplinkybių, *inter alia*, pripažįstant, jog ginčijama techninė specifikacija buvo suformuluota pemelyg išsamiai (detaliai), todėl neatitiko proporcingumo imperatyvo, o nagrinėjamu atveju ginčijama konkreti nuostata. Be to, pažymėtina, kad pirmiau nurodyta kasacinio teismo 2017–2020 metų praktika plėtotą dėl prekių, o ne paslaugų įsigijimo, todėl šiems skirtingiems pirkimo objektams netaikytinas tapatus teisėtumo vertinimo modelis (prekių atveju tiekėjams sunkiau prisitaikyti prie iškeltų detalių reikalavimų).
59. Iš tiesų, kaip nurodyta pirmiau, ieškovė įtikinamai ir patikimai nepaaikšina, kodėl konkreti programinės įrangos platforma jai visiškai užkerta kelią ar labai apriboja jos varžymosi galimybes su kitais ūkio subjektais. Atsižvelgiant į tai, ieškovės siekis pakeisti Techninės specifikacijos 19 punktą kvalifikuotinas kaip nepagrįstas perkančiosios organizacijos poreikių teisėto įgyvendinimo kvestionavimas. Vienintelė aplinkybė, kad įvairių platformų pagrindu galima įgyvendinti tinkamai veikiančių informacinių sistemų projektus, *per se* nepaneigia perkančiosios organizacijos teisės nustatyti konkrečius reikalavimus, skirtus šiai sistemai sukurti ir veikti.
60. Kasacinio teismo nuosekliai pažymima, kad ieškovai, kreipdamiesi į teismą, turi ginti būtent savo galimai pažeistus interesus, o ne visų ūkio subjektų teises, todėl, kvestionuodami techninės specifikacijos tam tikras nuostatas, *inter alia*, turi konkrečiai parodyti, jog dėl ginčijamų sąlygų jie arba prarado konkurencinį pranašumą kitų tiekėjų atžvilgiu, arba jų laimėjimo tikimybė nepagrįstai sumenko; atsižvelgiant į tai, ieškovams nepakanka rentis bendroju teisėtumo pagrindu ar tik nurodyti galimą imperatyviųjų normų pažeidimą (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. spalio 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-296-378/2019 51–56 punktus).

Dėl Techninės specifikacijos 199.6 punkto teisėtumo

61. Ieškovė peržiūros procedūrą, *inter alia*, inicijavo ir dėl Techninės specifikacijos 199.6 punkto, kuriame, be kitų, įtvirtintas reikalavimas, kad tiekėjas yra atsakingas už prieigos prie „Motorola Solutions“ DIMETRA radijo ryšio tinklo API gavimą ir naudojimą, teisėtumo. Teismai šią Pirkimo sąlygą pripažino teisėta dėl šių aspektų: a) nors skaitmeniniu radijo ryšio tinklu naudojasi įvairios institucijos, įskaitant atsakovus, tačiau šį tinklą valdo ne jie, o VRM; b) VRM 2020 m. gegužės 12 d. rašte pateikė nuomonę, kad tiekėjas būtų įgaliotas skaitmeninio radijo ryšio atstovas; c) skaitmeninio radijo ryšio sąsajos (API) yra uždaropobūdiškos, platinamos tik gamintojo, reikalauja atitinkamos kvalifikacijos jas naudoti, todėl prieiga prie jų suteikia tik kompanija „Motorola“ savo nurodytomis sąlygomis, siekdama užtikrinti tinklų saugumą, vientisumą; d) atsakovai įrodė, kad gamintoja „Motorola“ klientams nesuteikia prieigos ir teisės naudotis API bei jos perduoti tretiesiems asmenims.
62. Teisėjų kolegija iš esmės sutinka su ieškovės kasacinio skundo argumentais, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai nagrinėjo Techninės specifikacijos 199.6 punkto teisėtumo klausimą ir sprendė dėl šio reikalavimo turinio, reikšmės. Pirmiau nurodyti apeliacinės instancijos teismo motyvavimo trūkumai susiję tiek su bendrosiomis civilinių procesų reglamentuojančiomis teisės normomis (bylos esmės atskleidimu, įrodymų vertinimu, argumentavimo nuoseklumu), tiek su viešųjų pirkimų teisiniu reglamentavimu.
63. Pirmiausia atkreiptinas dėmesys į tai, kad apeliacinės instancijos teismas aptariamą Techninės specifikacijos nuostatą apskritai nekvalifikavo. Nors ši ginčo Pirkimo sąlyga ir įtvirtinta Techninėje specifikacijoje, tačiau pagal kasacinio teismo praktiką neretai techninės specifikacijos nuostatomis paslaugų ar darbų pirkimuose, atsižvelgiant į jų būtiną sukūrimą, pagal savo turinį paprastai apibūrinamas viešojo pirkimo sutarties vykdymas, t. y. kaip, koku būdu, veiksmais ir pan. turėtų būti suteiktos paslaugos, atlikti darbai (išimtimi laikytini atvejai, kai tikrinami kriterijai, nesusiję su fizinėmis paslaugų ar darbų savybėmis) (žr. VPĮ 37 straipsnio 1 dalį) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. rugsėjo 23 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-358-248/2020 26 punktą).
64. Pirkimo sąlygos kvalifikavimas vien tik kaip techninės specifikacijos nuostatos ar kartu ir kaip sutarties vykdymo sąlygos svarbus ne tik sprendžiant dėl pasiūlymų vertinimo teisėtumo (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. kovo 21 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-28-381/2022 36–38–41 punktus ir juose nurodytą kasacinio teismo praktiką), bet ir dėl atitinkamų nuostatų įtvirtinimo. Be to, pažymėtina, kad tinkamas Techninės specifikacijos 199.6 punkto kvalifikavimas svarbus sprendžiant dėl šios nuostatos santykio su kitomis Pirkimo sąlygomis. Teisėjų kolegija nagrinėjamu atveju konkrečiai nekvalifikavo šios ginčo Pirkimo sąlygos, tik pažymės tam tikrus svarbius su šiuo klausimu susijusius aspektus.
65. Ieškovė tiek apeliaciniame, tiek kasaciniame skunduose nurodė, kad perkančioji organizacija nepagrįstai Pirkime reikalauja iš tiekėjų, jog šie, teikdami pasiūlymus, pateiktų paties BPC turimų informacinių sistemų dokumentaciją. Iš Pirkimo sąlygų 1 priedo „Pasiūlymo forma (A ir B formos)“ nuostatų matyti, kad tiekėjai kartu su pasiūlymu, *inter alia*, turi pateikti aprašymą, kuriame turi būti įvardyti visi siūlomoms programinės įrangos sudėtiniai komponentai (ar produktai), jų versijos ir paaiškinta sąveika tarp jų; paaiškinta, kaip ir kokiomis priemonėmis tiekėjas įgyvendins Techninės specifikacijos 15.1–15.3, 16.1–16.9, 18–25, 281–287 ir 299–308 punktus.
66. Kaip teisingai procese įrodinėjo ieškovė, nagrinėjamu atveju perkančioji organizacija, *inter alia*, iš tiekėjų prašė informacijos, duomenų ir dokumentų ne tik dėl ginčo pirkimo objekto (kuriamos informacinės sistemos), bet ir dėl kitos, jau sukurto programinės infrastruktūros (tinklo). Tačiau iš pirmiau nurodyto reikalavimo pateikti aprašą matyti, kad į jį neturėtų patekti mobiliojo radijo ryšio tinklo duomenys (API), nes tai nėra siūlomoms, o jau esamos programinės įrangos komponentas, be to, Techninės specifikacijos 199.6 punktas nepatenka tarp nuostatų, kurias tiekėjai turėtų iš anksto aprašyti pasiūlyme.
67. Ieškovė apeliaciniame skunde ginčijo Pirkimo sąlygų 14.3.8 punkto ir Techninės specifikacijos 199.6 punkto koreliaciją, t. y. pirmosios instancijos teismo vertinimą, kad Techninės specifikacijos 199.6 punktas suponuoja profesinio pajėgumo reikalavimą (Pirkimo sąlygų 14.3.8 punktas) teisėtumą. Apeliacinės instancijos teismas dėl pirmiau nurodytų Pirkimo sąlygų sprendė atskirai, o Pirkimo sąlygų 14.3.8 punktą pripažino neteisėtu. Vis dėlto apeliacinės instancijos teismo sprendimas pripažinti teisėtu Techninės specifikacijos 199.6 punktą suponuoją kitą Pirkimo sąlygų tarpusavio santykio problemą.
68. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kompanijos „Motorola“ tinklalapyje nurodytos API suteikimo sąlygos, *inter alia*, apima ir tiekėjų profesinius pajėgumus, tai *expressis verbis* nustatyta ir apeliacinės instancijos teismo skundžiamame sprendime. Teismų cituotame šio gamintojo atstovo M. I. 2020 m. balandžio 22 d. laiške BPC atstovui nurodoma, kad teisėta prieiga prie API, *inter alia*, suteikiama pateikus įrodymus, pagrindžiančius sėkmingai įgyvendinto tinklo „Motorola Dimetra“ integracijos projektą. Nors Pirkimo sąlygų 14.3.8 punkte įtvirtintas reikalavimas siejamas ne su tiekėju juridiniu asmeniu, o jo darbuotoju, tačiau apeliacinės instancijos teismas pirmiau nurodyto profesinio

pajėgumo reikalavimo neteisėtumą kaip tik, *inter alia*, pagrindė aplinkybe, kad Lietuvoje yra tik du kompanijos „Motorola Solutions“ partneriai juridiniai asmenys.

69. Jei, kaip nurodo ieškovė, tiekėjai kartu su pasiūlymu turi pateikti API, apeliacinės instancijos teismo sprendimas suponuoja skirtingą tiekėjų profesinio pajėgumo vertinimą. Šios išvados nekeičia tai, kad panašaus turinio kvalifikacijos reikalavimas buvo tiesiogiai įtvirtintas tiek Pirkimo sąlygose, tiek kito subjekto interneto tinklalapyje. Kita vertus, jei API gavimo reikalavimas kvalifikuotinas išimtinai kaip sutarties vykdymo sąlyga, jos taikymas lemia situaciją, kai iš kontrahento būtų reikalaujama įrodyti savo pajėgumą, nors jis jau buvo įvertintas Pirkime. Be to, skundžiamame sprendime nepasisakyta ir dėl kitų API suteikimo reikalavimų, pavyzdžiui, tiekėjo siūlomos programinės įrangos sertifikavimo.
70. Pažymėtina, kad apeliacinės instancijos teismas neįvertino API suteikimo sąlygų turinio atitikties viešųjų pirkimų reguliavimui, nors ieškovė nuosekliai įrodinėjo, kad ginčo Pirkimo sąlyga iškreipia sąžiningą tiekėjų konkurenciją. Pavyzdžiui, teismų nevertinta, ar šiuo metu kartu su radijo ryšio tinklu veikia kitos programinės įrangos, ar šių gamintojai ir (ar) kūrėjai jau turi aptariamą sąsają, ar dėl to jie neįgyja nepagrįsto konkurencinio pranašumo, nors Techninės specifikacijos 199.6 punktas ir taikomas visiems vienodai, t. y. ar nesusiklostė netiesioginės diskriminacijos situacija (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. gegužės 24 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-249/2011](#)).
71. Teismai apskritai nepateikė išsamesnio situacijos, kai reikalavimus tiekėjams kelia ne tik perkančioji organizacija, bet ir trečiasis asmuo, vertinimo, nors, kaip nurodyta pirmiau, ieškovė visą laiką argumentavo, kad radijo ryšio tinklas yra susijęs su Pirkimo objektu, tačiau jį tiesiogiai nepatenka. Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas API gavimo sąlygas, iškeltas įrangos gamintojo, pažymėtina, kad API gauti nepakanka tik užpildyti paprastą prašymą, o šis reikalavimas galimai susietas su glaudesnio bendradarbiavimo su kompanija „Motorola“ egzistavimu (kompanijos „Motorola“ tinklalapio nuorodoje nurodyta „become partner“, panaši pozicija išreikšta ir VRM rašte).
72. Kasacinio teismo nagrinėtose bylose, atsižvelgiant į jose spęstų klausimų turinį, buvo pasisakyta dėl įvairių situacijų, kai tiekėjų varžymosi konkurse ir sutarties vykdymo galimybės priklauso nuo trečiųjų asmenų: tiek dėl tiekėjų pareigos sutarties vykdymo metu gauti kitų subjektų leidimus (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-405-469/2021](#)), tiek dėl pareigos gauti esamos įrangos gamintojo leidimą (įgaliojimą) pripažinimo neteisėta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-84-248/2015](#)). Pažymėtina, kad tokio pobūdžio sąlygos daro įtaką ne tik viešojo pirkimo dalyviams, bet ir pačioms perkančiosioms organizacijoms, nes papildomų dokumentų, leidimų gavimas didina netinkamo sutarties įvykdymo (neįvykdymo) riziką.
73. Vienas esminių apeliacinės instancijos teismo argumentų dėl Techninės specifikacijos 199.6 punkto teisėtumo, *inter alia*, lėmusio skirtingą panašaus turinio Techninės specifikacijos 183 punkto vertinimą, – VRM ir kompanijos „Motorola“ atstovų raštai BPC. Vis dėlto teismai apskritai nevertino iš esmės BPC susirašinėjimo su VRM ir kompanija „Motorola“ aplinkybių, nors ieškovė ieškinyje ir apeliaciniame skunde atskirai nurodė, kad ginčo Pirkimas yra trečiasis perkančiosios organizacijos bandymas įsigyti paslaugas, ankstesniuose pirkimuose tiekėjams nebuvo įtvirtintos pareigos iš radijo ryšio įrangos gamintojo gauti API. Nors atsakovai įrodinėjo, kad tokį pokytį lėmė vieno iš ūkio subjektų paklausimas ankstesniame pirkime, tačiau konkrečių duomenų apie tai procese nepateikė.
74. Sutiktina su ieškove, kad apeliacinės instancijos teismas nevisapusiškai įvertino pirmiau nurodytą susirašinėjimą, jį tiesiog perrašė, be to, dėl jo nepasisakė vertindamas kitus duomenis. Apeliacinės instancijos teismo lakoniški argumentai suponuoja situaciją, kai perkančioji organizacija, neturėdama API sąsajų ir nurodydama, kur jas gauti, taip pagrindžia tokio reikalavimo teisėtumą. Tokia teismo pozicija, be kita ko, lemia paradoksalią ieškovės ir atsakovų teisių ir pareigų pusiausvyrą, kai BPC ir Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, kurie veikia VRM veiklos srityje, iš kitos šios srities įstaigos – Informatikos ryšių departamento prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (tinklo tvarkytojo ir API dokumentacijos saugotojo) – aptariamų sąsajų gauti negali, o tokia pareiga nustatyta privačiam ūkio subjektui.
75. Teismai nurodė, kad nei atsakovai, nei VRM tretiesiems asmenims negali suteikti API. Vis dėlto byloje nėra pagrįstų įrodymų (pavyzdžiui, licencijavimo sutarties), kad toks ribojimas egzistuoja. Apeliacinės instancijos teismo išvada dėl negalimumo tiekėjams suteikti API iš VRM ar jai pavaldžių įstaigų nėra pagrįsti nuosekliais teismo argumentais.
76. Pirmą, sutiktina su ieškovės kasacinio skundo motyvais, kad apeliacinės instancijos teismas kompanijos „Motorola“ atstovo M. I. 2020 m. balandžio 22 d. laišką vertino nevienareikšmiškai. Viena vertus, jo turinys teismo kvalifikuotas kaip nemotyvuotas ir neprivalomas perkančiajai organizacijai (dėl Pirkimo sąlygos 14.3.8 punkto), tačiau šiame laiške nurodyta informacija buvo vienas svarbiausių argumentų sprendžiant dėl Techninės specifikacijos 199.6 punkto. Taip pat liko neįvertinti ieškovės teikti įrodymai, kad kompanija „Motorola“ nesiekia bendradarbiauti su ieškove, nepasisakyta ir dėl atsakovų atsikirtimų, jog ieškovė pateikė tik dalį susirašinėjimo su šiuo gamintoju.
77. Antra, nors apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad skaitmeninio radijo ryšio tinklo sąsajos yra uždaro tipo, tačiau aiškiai nepaneigė ieškovės ir eksperto argumentų, kad pagal viešojo pirkimo, kurio pagrindu buvo įsigytos šio tinklo sukūrimo paslaugos, sąlygas API yra atviro tipo, t. y. visiems laisvai prieinamos. Be to, ieškovė ir atsakovai nesutarė dėl Teisingumo Teismo praktikos dėl programinių įrangų sąsajų apsaugos ES intelektinės nuosavybės reguliavimo kontekste, tačiau apeliacinės instancijos teismas dėl šių skirtingų vertinimų plačiau nepasisakė.

Dėl bylos procesinės baigties

78. Teisėjų kolegija, remdamasi šios nutarties argumentų visuma, konstatuoja, kad kasacinio skundo argumentais nepaneigtas apeliacinės instancijos teismo atliktas Techninės specifikacijos 19 punkto teisėtumo vertinimas, todėl ši skundžiamo procesinio sprendimo dalis palikta nepakeista.
79. Apeliacinės instancijos teismo argumentai dėl Pirkimo sąlygų 14.2 punkto b papunkčio, Techninės specifikacijos 199.6 ir 201 punktų suponuoja išvadą, kad teismas neatskleidė bylos esmės, nenuosekliai vertino bylos medžiagą, netinkamai taikė aktualias [CPK](#) ir VPI normas, todėl jo sprendimo dalys dėl šių Pirkimo sąlygų teisėtumo vertinimo naikintinos, byla dėl šių aspektų grąžintina pakartotinai nagrinėti apeliacinės instancijos teismui ([CPK](#) 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas).
80. Bylą pakartotinai nagrinėsiantis apeliacinės instancijos teismas turėtų iš naujo tinkamai apibrėžti ginčo ribas, tinkamai kvalifikuoti atitinkamas ginčo Pirkimo sąlygas ir pagal kasacinio teismo išaiškinimus spęsti dėl jų atitikties imperatyviosioms VPI nuostatomis.
81. Atsižvelgiant į tai, naikintina ir nagrinėtina iš naujo skundžiamo apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo dalis dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo.
82. Dėl kitų kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį argumentų kaip neturinčių teisinės reikšmės teisingam bylos nagrinėjimui teisėjų kolegija nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

83. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies. Gražinus bylą nagrinėti iš naujo, bylinėjimosi išlaidų paskirstymo klausimas paliktinas spręsti bylą nagrinėsiančiam teismui.
84. Pažymėtina, kad [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, jog dėl išlaidų advokato (advokato padėjėjo) pagalbai apmokėti priteisimo to pageidaujanti šalis turi teismui raštu pateikti prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu. Šios išlaidos negali būti priteisiamos, jeigu prašymas dėl jų priteisimo ir išlaidų dydį patvirtinantys įrodymai nepateikti iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos.
85. Kasacinio teismo praktikoje, aiškinant [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalies nuostatą, nurodoma, jog prašymą dėl išlaidų atlyginimo ir atitinkamus įrodymus šalys gali pateikti bet kuriuo proceso metu, iš karto dėl visų išlaidų ar dalimis, svarbu, kad kiekvienoje instancijoje tai būtų padaryta iki bylos išnagrinėjimo iš esmės pabaigos. Toks reglamentavimas nustatytas, siekiant užtikrinti proceso operatyvumą ir koncentruotumą ([CPK 7 straipsnis](#)) bei pašalinti galimybę piktnaudžiauti procesinėmis teisėmis (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. vasario 3 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-35-248/2016](#), 20 punktas; 2022 m. sausio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-130-1075/2022](#), 75 punktas).
86. Nagrinėjamu atveju atsakovas Bendrasis pagalbos centras prašymą priteisti kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir tokių išlaidų patyrimą pagrindžiančius dokumentus pateikė 2022 m. kovo 16 d., t. y. jau po bylos kasaciniame teisme išnagrinėjimo 2022 m. kovo 2 d. teismo posėdyje. Tokiu atveju darytina išvada, kad atsakovo prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateiktas nesilaikant [CPK 98 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytų reikalavimų. Taigi, pakartotinai bylą nagrinėjantis teismas, sprenddamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimą, šią aplinkybę turėtų vertinti aptarto [CPK](#) nustatyto bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo teisinio reguliavimo ir kasacinio teismo praktikos išaiškinimų kontekste.
87. Kasaciniame teisme nepatirta išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsniu,

nutaria:

Panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus 2021 m. liepos 1 d. sprendimo dalį, kuria palikta nepakeista Vilniaus apygardos teismo 2020 m. lapkričio 18 d. sprendimo dalis dėl viešojo pirkimo „Bendrojo pagalbos centro informacinės sistemos sukūrimas ir įdiegimas“ Nr. 494812 14.2 punkto b papunkčio ir Techninės specifikacijos 199.6 ir 201 punktų teisėtumo (atmesti ieškinio reikalavimai), ir dalį, kuria tarp šalių paskirstytas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, bei dėl šių dalių grąžinti bylą nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui.

Kitą apeliacinės instancijos teismo sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Andžej Maciejevski

Donatas Šernas

Algirdas Taminskas